

Podział państw świata według wartości wskaźnika ubóstwa społecznego (HPI)

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

The background image shows the silhouettes of several people standing on a beach, looking out at the ocean during a sunset. The sky is a warm, golden-orange color, and the water reflects the light. The overall mood is serene and contemplative.

Podział państw świata według wartości wskaźnika ubóstwa społecznego (HPI)

Źródło: Pexels License, <https://www.pexels.com/photo-license/>, dostępny w internecie: www.pexels.com.

Znasz już różne mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Obejmują one nie tylko sferę dochodową, ale także zdrowotną i edukacyjną. Dziś poznasz wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa. Do jego obliczania bierze się pod uwagę większą liczbę wskaźników niż podczas wyznaczania HDI. Obecnie podaje się go tylko dla krajów rozwijających się, ponieważ w krajach wysoko rozwiniętych poziom ubóstwa społecznego jest z założenia bardzo niski i ma on tam znaczenie marginalne.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym jest wskaźnik MPI (wieloaspektowy wskaźnik ubóstwa) i scharakteryzujesz jego składowe.
- Wytłumaczysz związek między MPI a historycznym HPI (wskaźnik ubóstwa społecznego).
- Porównasz państwa pod względem wartości wskaźnika MPI.

Historyczny wskaźnik ubóstwa społecznego (HPI)

HPI był syntetycznym indeksem ubóstwa społecznego wprowadzonym przez [UNDP](#) dla poszczególnych państw i regionów świata. Od 1998 roku opracowywane były jego dwie wersje: dla krajów rozwijających się (HPI-1) i dla krajów rozwiniętych (HPI-2) według klasyfikacji [OECD](#). W związku z tym oba te wskaźniki były wyznaczane w oparciu o inne kryteria związane z trzema płaszczyznami: długowieczności, wiedzy i przyzwoitego poziomu życia. Wskaźnik ten przybierał wartości od 0 do 100, przy czym wyższa wartość wskazywała na wyższy poziom ubóstwa ludności w danym kraju. W ostatnim raporcie (z lat 2007-2008), najniższymi wartościami HPI-2 odznaczały się kraje Europy Północnej, Zachodniej oraz Kanada, USA, Japonia i Australia. Szczególnie niskie wartości (HPI-2 poniżej 10,0) wystąpiły w Szwecji, Norwegii, Holandii, Finlandii i Danii. W przypadku krajów rozwijających się, wskaźnik HPI-1 został zastąpiony w 2010 roku przez wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa (MPI). UNDP co roku publikuje raport zawierający ranking i metodykę wyznaczania tego wskaźnika (dla krajów rozwijających się).

- Kryteria wyznaczania historycznego HPI
 - HPI-1 (dla krajów rozwijających się)
 - oczekiwany odsetek ludności, która umrze przed ukończeniem 40 roku życia
 - odsetek dorosłych analfabetów
 - odsetek ludności pozbawionej dostępu do usług zdrowotnych i bezpiecznej wody pitnej
 - odsetek dzieci poniżej 5 roku życia z wyraźną niedowagą
 - HPI-2 (dla krajów rozwiniętych)
 - odsetek ludności o oczekiwanej długości życia nieprzekraczającej 60 lat
 - odsetek dorosłych nieumiejących w stopniu dostatecznym pisać i czytać
 - odsetek bezrobotnych przez rok lub dłużej
 - odsetek ludności żyjącej poniżej poziomu ubóstwa (dochód poniżej 50% średnich dochodów w danym państwie)

Kryteria wyznaczania historycznego HPI.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie Wrona J., *Słownik geografii społeczno-ekonomicznej*, Wydawnictwo Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2012.

Wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa (MPI)

Zastąpił on w 2010 roku HPI-1 (wskaźnik ubóstwa społecznego wyznaczany dla krajów rozwijających się). Bierze on pod uwagę trzy płaszczyzny: zdrowie, edukację oraz standard życia. Podobnie jak HDI, przyjmuje on wartości od 0 do 1 i podaje się go z dokładnością do trzech miejsc po przecinku. Dotyczy on zarówno procentowego udziału osób żyjących w ubóstwie, jak i intensywności tego zjawiska (liczby płaszczyzn, na których występuje ubóstwo). Wyższa jego wartość wskazuje na wyższy poziom ubóstwa społecznego.

Płaszczyzny MPI

płaszczyzna zdrowotna	ilość i jakość wyżywienia
śmiertelność niemowląt	
płaszczyzna edukacyjna	długość okresu edukacji
	liczba zaliczonych lat w szkole
płaszczyzna standardu życia	źródło energii do sporządzania posiłków
	warunki sanitarne
	dostęp do czystej wody pitnej
	poziom elektryczności
	warunki mieszkaniowe
	obecność i jakość sprzętu domowego

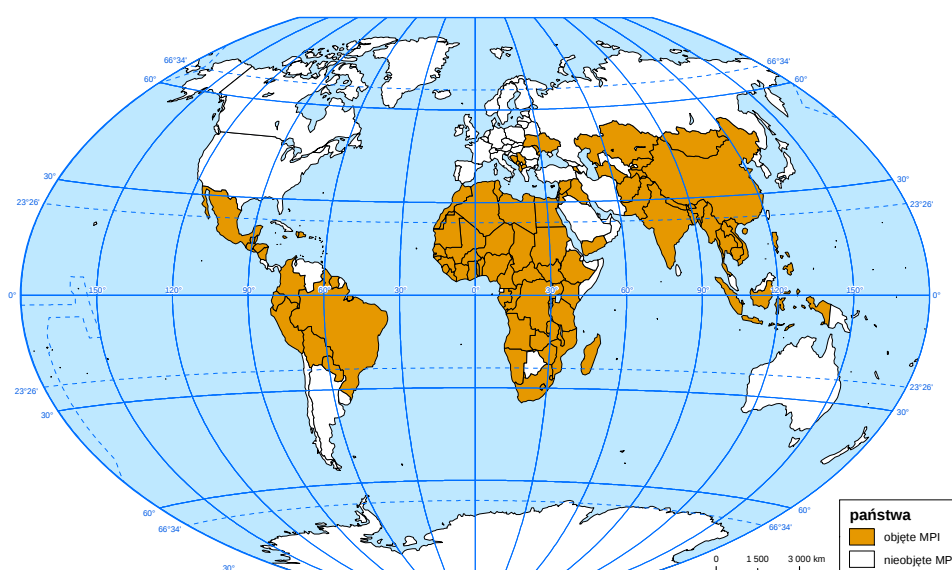
Źródło: UNDP i OPHI, *Global Multidimensional Poverty Index 2019*, [online], dostępny w internecie:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/mpi_2019_publication.pdf

Wskaźnik ten opiera się na badaniach pojedynczych gospodarstw domowych. Bierze pod uwagę tylko te, które spełniają określone wymagania. Wymagania te wynikają ze sztucznie wyznaczonych granic wartości wskaźników utworzonych dla każdej z płaszczyzn przedstawionych w powyższej tabeli. Dla przykładu: w obrębie płaszczyzny edukacyjnej analizuje się między innymi długość okresu edukacji. Ustalono, że dane gospodarstwo nie żyje w ubóstwie w momencie, gdy choć jeden dorosły jego członek ma co najmniej 6-letnie wykształcenie.

Ranking MPI

MPI obliczono dla 101 krajów rozwijających się. Największy poziom ubóstwa występował w krajach afrykańskich, szczególnie w Afryce Subsaharyjskiej (MPI > 0,2, choć w wielu przypadkach MPI > 0,4, a nawet MPI > 0,5). Krajami spoza Afryki, które charakteryzowały się wysokimi wartościami tego wskaźnika, były: Afganistan (0,272), Jemen (0,241), Timor Wschodni (0,210) i Haiti (0,2).

Państwa objęte i nieobjęte MPI w 2018 roku

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie danych UNDP i OPHI, dostępny w internecie:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/mpi_2019_publication.pdf.

Słownik

gospodarstwo domowe

zespół osób razem zamieszkujących i wspólnie utrzymujących się, w większości połączonych więzami biologicznymi i stanowiących rodziny, choć do gospodarstw domowych zalicza się również osoby niespokrewnione, ale wspólnie zamieszkujące i utrzymujące się, osoby samotne utrzymujące się samodzielnie to jednoosobowe gospodarstwa domowe (encyklopedia.pwn.pl)

OECD

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, ang. *Organization for Economic Cooperation and Development*; międzynarodowa organizacja gospodarcza działająca od 1961 roku

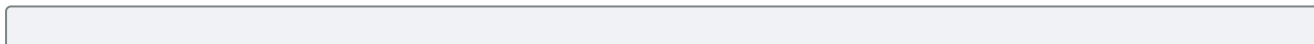
UNDP

Program Narodów Zjednoczonych na rzecz Rozwoju, ang. *United Nations Development Programme* (UNDP), organ pomocniczy ONZ (encyklopedia.pwn.pl)

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższą grafikę interaktywną, a następnie porównaj wartości MPI w różnych krajach świata. Zapisz wnioski.

Wieloaspektowy wskaźnik ubóstwa (MPI) na świecie w 2019 r.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie danych UNDP i OPHI, [online], dostępny w internecie:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/mpi_2019_publication.pdf

Grafiki pod numerami w panelach bocznych:

- 1, By Ferdinand Reus from Arnhem, Holland, CC BY-SA 2.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3237826>
- 2, By USACE Afghanistan Engineer District-South, CC BY-SA 2.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://www.flickr.com/photos/usace-tas/6210685146>
- 3, By DFID - UK Department for International Development, CC BY-SA 2.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://www.flickr.com/photos/dfid/8405077775>
- 4, By vasse nicolas,antoine, CC BY 2.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://www.flickr.com/photos/vasnic64/7993160014>.

Kraje	Wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa (MPI)		Ludność dotknięta wielowymiarowym ubóstwem						Ludność podatna na wielowymiarowe ubóstwo	Wkład wymiaru deprivacji w ogólnie wielowymiarowe ubóstwo			Ludność żyjąca poniżej granicy ubóstwa dochodowego (%)	
	Rok badania	Wskaźnik	Zatrudnienie	Intensywność deprivacji	Liczba biednych (rok badania)	Liczba biednych (2018)	Nierówność wśród biednych	Ludność dotknięta powyższym wielowymiarowym ubóstwem		Zdrowie	Edukacja	Standard życia	Krajowa granica ubóstwa	Ludność zarabiająca \$1.90 dziennie
	2008-2019	Wartość	(%)	(%)	(tys.)	(tys.)	Wartość	(%)		(%)	(%)	(%)	2008-2019	2009-2018
Szacunki na podstawie ankiet z lat 2014-2019														
Afghanistan	2015/2016 D	0.272	55,9	48,6	19 783	20 783	0,020	24,9	18,1	10,0	45,0	45,0	54,5	1,7
Albania	2017/2016 D	0,003	0,7	39,1	20	20	-	0,1	5,0	28,3	55,1	16,7	14,3	1,7
Angola	2015/2016 D	0,282	51,1	55,3	14 740	15 745	0,024	32,5	15,5	21,2	32,1	46,8	36,6	47,6
Armenia	2015/2016 D	0,001	0,2	36,2	5	6	-	0,0	2,7	33,1	36,8	30,1	23,5	2,1
Bangladesz	2019 M	0,104	24,6	42,2	40 176	39 764	0,010	6,5	18,2	17,3	37,6	45,1	24,3	14,8
Brazylia	2015 N	0,016	3,5	42,5	7 856	8 048	0,008	0,9	6,2	49,8	22,9	27,3	-	4,4
Botswana	2015/2016 N	0,073	17,2	42,2	37,2	388	0,008	3,5	19,7	30,3	16,5	53,2	19,3	16,1

Wieloaspektowy wskaźnik ubóstwa (MPI) w wybranych państwach na świecie w 2019 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., dostępny w internecie: <http://hdr.undp.org/>, licencja: CC BY-SA 3.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ poniższe zdanie.

MPI to:

- mały wskaźnik ubóstwa społecznego.
- wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa.
- wielowymiarowy wskaźnik urbanizacji.
- wskaźnik rozwoju społecznego.

Ćwiczenie 2

Odpowiedz prawidłowo na poniższe pytanie.

Który z poniższych wskaźników został zastąpiony przez MPI?

- HDI
- wskaźnik maskulinizacji
- PKB
- HPI

Ćwiczenie 3

Wybierz składowe wielowymiarowego wskaźnika ubóstwa.

współczynnik przyrostu naturalnego

długość okresu edukacji

ilość i jakość wyżywienia

oczekiwana długość trwania życia

dostęp do czystej wody pitnej

wskaźnik urbanizacji

poziom dochodów

Ćwiczenie 4

Uzupełnij tekst dotyczący wskaźnika ubóstwa społecznego.

Historyczny wskaźnik ubóstwa społecznego był przedstawiany dla [] grup państw.

Wersja [] dotyczyła krajów rozwijających się (według klasyfikacji OECD), natomiast

wersja [] dotyczyła krajów rozwiniętych. Oba te wskaźniki były wyliczane za pomocą

[] kryteriów i przedstawiane w przedziale od 0 do [], przy czym []

wartość wskazywała na wyższy poziom ubóstwa społecznego.

wyższa

100

tych samych

niższa

1

HPI-2

dwóch

HPI

HPI-1

trzech

różnych

Ćwiczenie 5

Spośród podanych krajów wybierz te, które zostały ujęte w rankingu krajów według MPI w 2018 roku.

Arabia Saudyjska

Rumunia

Chiny

Pakistan

Argentyna

Libia

Ćwiczenie 6

Uporządkuj podane kraje według malejącego MPI w 2018 roku, korzystając z danych na stronie: hdr.undp.org/en/2020-MPI .

Etiopia

Chiny

Nigeria

Peru

Pakistan

Zimbabwe

Ćwiczenie 7

Połącz państwa z ich wartościami MPI w 2018 roku, korzystając z danych na stronie:
<http://hdr.undp.org/en/2020-MPI>.

Madagaskar	0,373
Irak	0,376
Sudan	0,033
Gwinea	0,279
Kenia	0,178
Mali	0,384

Ćwiczenie 8

MPI jest iloczynem dwóch parametrów. Sprawdź w dostępnych źródłach informacji geograficznej, o jakie parametry chodzi.

Dla nauczyciela

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa (MPI).

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum i technikum, zakres podstawowy, klasa II

PODSTAWA PROGRAMOWA

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju.

Uczeń:

7) analizuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników rozwoju – PKB na jednego mieszkańca, Wskaźnika Rozwoju Społecznego (HDI), Wskaźnika Ubóstwa Społecznego (HPI).

Kształowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest wskaźnik MPI i charakteryzuje jego składowe,
- wyjaśnia związek między MPI a historycznym HPI,
- porównuje państwa pod względem wartości wskaźnika MPI.

Strategie: konektywizm

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach (lub grupach), praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub/i tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy, ścienna mapa polityczna świata

Materiały pomocnicze

Bibliografia:

- Wrona J., *Słownik geografii społeczno-ekonomicznej*, Wydawnictwo Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2012.

Dane statystyczne:

- ophi.org.uk/wp-content/uploads/G-MPI_2018_2ed_web.pdf
- hdr.undp.org/sites/default/files/mpi_2019_publication.pdf
- opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/11810/Global-MPI-2014-Brief.pdf?sequence=1

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie stanu klasy, sprawdzenie obecności).
- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat PKB i HDI.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Czym jest ubóstwo?* Następuje burza mózgów. Uczniowie zgłaszają swoje pomysły i zapisują je w formie mapy myśli na tablicy.
- Nauczyciel kontynuuje dyskusję, zadając pytanie: *Jakie znacie wskaźniki, które mogą określać poziom ubóstwa w danym kraju?* Chętni uczniowie zgłaszają swoje pomysły. Wymieniają na przykład PKB na mieszkańca, HDI itp.
- W następnej kolejności nauczyciel prowadzi pogadankę na temat HPI. W tym celu wyświetla na tablicy interaktywnej pierwszy podrozdział *Przeczytaj* pt. *Historyczny wskaźnik ubóstwa społecznego (HPI)*.
- Następnie prosi uczniów o wykonanie Polecenia 1 z części *Przeczytaj*. Uczniowie mogą wyświetlić je na tabletach (komputerach) lub skorzystać z przedstawionej grafiki na tablicy interaktywnej.
- Następnie nauczyciel przechodzi do omówienia MPI. W tym celu również może korzystać z wyświetlonego na tablicy fragmentu e-materiału pt. *Wielowymiarowy wskaźnik ubóstwa (MPI)*. Szczególną uwagę zwraca na składowe tego wskaźnika.
- W następnym etapie nauczyciel prosi uczniów o przeanalizowanie mapy przedstawiającej państwa rozwijające się, dla których oblicza się MPI, a także ranking dziesięciu państw o największym MPI. Uczniowie pracują w grupach, analizując grafiki wyświetlane na tabletach (komputerach).
- W przypadku zajęć w pracowni komputerowej nauczyciel może zlecić uczniom znalezienie najnowszych danych dotyczących wartości MPI na świecie i stworzenie (na przykład w programie QGIS) kartogramu z aktualnymi danymi (nowszy niż w zestawieniu za 2018 rok). Kartogramy można wydrukować i wkleić do zeszytów. Jeżeli nie ma takiej możliwości, wówczas uczniowie wyświetlają na tabletach grafikę interaktywną. Analizują i dyskutują w parach odpowiedzi na polecenie do tego multimediu bazowego.
- Po zakończonej dyskusji nauczyciel wyznacza osoby, które zgłaszają swoje pomysły (w ramach odpowiedzi na polecenie).
- W następnym etapie lekcji nauczyciel wyświetla na tablicy wybrane zadania z bloku ćwiczeń interaktywnych. Wskazani uczniowie rozwiązują je.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy poprzez zadawanie pytań: *Czym jest MPI, jakie przyjmuje wartości i które płaszczyzny ubóstwa bierze pod uwagę?, Jaki jest związek między MPI a HPI?, Które kraje odznaczają się największym poziomem ubóstwa?.*

- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Przeczytaj artykuł: Sutkowska N., Kandefer K., *Problem ubóstwa w krajach Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe UW MSC, 2013.
- Na podstawie artykułu określ zależność między poziomem dochodu per capita a zakresem biedy absolutnej w krajach Unii Europejskiej.
- Opcjonalnie można także prosić o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended-learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Nauczyciel może wyświetlić grafikę interaktywną na tablicy interaktywnej lub poprosić uczniów o zapoznanie się z nią na tabletach (lub komputerach). Może być ona wyświetlona nie tylko w fazie realizacyjnej lekcji, ale również w fazie podsumowującej. Mapę znajdującą się w multimedium można zastosować na innych lekcjach dotyczących poziomu rozwoju na świecie.